

Коваль Надія

к.е.н., доцент

Білоцерківський національний аграрний університет
м. Біла Церква

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ: СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ

Термін «якість життя» вперше з'явився в книзі Дж. Гелбрейта «Суспільство достатку» (1958). Концепція якості життя – це сучасне продовження інтелектуальних пошуків, розпочатих Т. Шарденом та В. І. Вернадським, які увели у науковий світ поняття «ноосфера» – «сфера розумно організованої взаємодії суспільства та природи. Біосфера перетворюється у ноосферу за цілеспрямованої діяльності людства шляхом реалізації заходів з раціонального природокористування» [1, с. 17-18].

Нині не існує загальноприйнятого наукового визначення «якості життя». Вважаємо, що найбільш точно визначення досліджуваного поняття наводять А. Н. Ткачов та Е. В. Луценко, які вважають, що якість життя – це комплексне поняття, яке в порівнянні в просторі і часі формі відображає ступінь задоволення матеріальних, культурних і духовних потреб людини, що оцінюється як за рівнем задоволеності людиною своїм життям за її власною суб'єктивною самооцінкою, так і вимірюване компетентними та інформованими спеціалістами за набором об'єктивних показників [2].

У сучасному світі якість життя є головною метою соціально-економічного розвитку та найважливішим критерієм ефективності управління економічними процесами та соціальною сферою [3, с. 10].

Оцінювання якості життя необхідне, щоб мати змогу проаналізувати поточний рівень соціально-економічного розвитку країни чи окремого регіону порівняно з іншими країнами чи регіонами; визначити цілі та розробити стратегію державної та регіональної соціально-економічної політики; оцінити результативність соціально-економічних реформ та рівень підтримки їх населенням; за необхідності здійснювати коригування діяльності органів влади та управління, що пов'язана з підвищенням якості життя населення.

Оцінювання якості життя можна охарактеризувати як процедуру виявлення ступеня відповідності основних параметрів і умов життєдіяльності людини її життєвим потребам, а також особистим уявленням про гідне життя [3, с. 9].

З метою оцінювання використовують кількісні, якісні й інтегральні показники, а також два підходи: об'єктивний (на основі різноманітної статистичної інформації; якість життя в даному випадку близька до поняття рівня життя) та суб'єктивний (на основі соціологічних опитувань).

Проведені дослідження вітчизняних та зарубіжних методик оцінювання якості життя свідчать, що єдиної методики оцінювання якості життя

принципово не може бути створено. Це пояснюється наступними причинами:

- якість життя є синтетичною, багаторівневою, багатофакторною і багатокомпонентною системою і містить у собі економічні, соціальні, політичні, психологічні, медичні, технологічні, культурологічні, екологічні та інші компоненти, не має загальновизнаної формалізованої структури, а тому не може мати стандартного набору індикаторів;

- для того, щоб можна було оцінити якість життя, слід мати певну базу порівняння, тобто необхідно сформулювати бажаний «стандарт життя», який має бути загальноприйнятним, та містити можливість кількісних оцінок рівня задоволення потреб населення;

- оскільки в процесі оцінювання якості життя використовують не лише об'єктивний, а й суб'єктивний підходи, необхідно пам'ятати, що суб'єктивне сприйняття різноманітних компонентів якості життя окремими людьми може дуже різнитися (для одних людей якість життя – це, перед усім, високий рівень духовного розвитку, а для інших – матеріального статку), що зумовлює проблеми методологічного характеру, пов'язані з розрахунками окремих індикаторів та конструюванням узагальнених показників якості життя населення;

- кожна країна має певні особливості розвитку, економічні, екологічні, соціальні проблеми, які хвилюють її громадян та повинні враховуватись, на думку науковців та представників органів влади й управління, в методиках оцінювання якості життя, тому створення універсальної методики є надважким завданням;

- створення такої методики також пов'язане з необхідністю врахування можливостей отримання достовірної інформації для оцінювання якості життя, що пов'язане з особливостями статистичних систем різних країн, необхідності обґрунтування показників, які будуть виступати аналогами тих, які в окремих країнах не розраховуються.

Отже, вибір методик оцінювання якості життя має бути обумовлений необхідністю вирішення конкретних завдань та досягнення визначеної мети в певній сфері наукових знань чи суспільного життя.

Література

1. Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика: Монографія [Текст] / Під ред. В. Г. Никифоренка. – Одеса: Одеський нац. економічний унів-тет, 2012. – 316 с.

2. Ткачев, А. Н. Качество жизни населения как интегральный критерий оценки эффективности деятельности региональной администрации [Текст] / А. Н. Ткачев, Е. В. Луценко // Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета. – 2004. – №4.

3. Вимірювання якості життя в Україні. Аналітична доповідь [Текст] / [Е. М. Лібанова, О. М. Гладун, Л. С. Лісогор та ін.]. – К.: Інститут демографії та